

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กที่เกิดมาพิการ ร่างกายไม่สมบูรณ์ประกอบด้วยเหตุต่าง ๆ หรือมีความผิดปกติไปจากคนอื่นมักถูกรังเกียจและกีดกันออกไปจากสังคมให้เผชิญชะตากรรมด้วยตนเอง ยิ่งกว่านั้นเด็กที่พิการมักจะถูกทำลายไปตั้งแต่แรกเกิด ด้วยความเชื่อที่ผิด ๆ แม้ว่าผู้พิการในสังคมยุคที่ผ่านมาจะประสบความทุกข์ยากแสนสาหัสมาตลอดก็ตาม การแสวงหาความช่วยเหลือผู้พิการก็ปรากฏอยู่ในทุกช่วงระยะเวลาของประวัติศาสตร์ ยังมีสังคมและชุมชนจำนวนไม่น้อยที่มองเห็นว่า คนพิการสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพที่เหลืออยู่ ปัจจุบันสังคมทั่วโลกยอมรับว่า คนพิการสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม เหมือนคนปกติ ดังนั้นการให้การศึกษแก่ผู้พิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด สำหรับสังคมในยุคนี้ และยุคต่อไปนั้น ความเจริญก้าวหน้าความทันสมัย และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะมีอย่างมากมาย หากเราไม่จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว เด็กเหล่านั้นก็จะกลายเป็นผู้ที่เสียเปรียบที่สุดในสังคมไป นักวิชาการและนักวิชาชีพทางการศึกษาพิเศษถือว่าการเรียนร่วม ซึ่งนำเอาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในชั้นเรียนปกตินั้น เป็นวิธีการที่จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ใช้ชีวิตและพัฒนาการดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติได้เป็นอย่างดี นั่นคือ ต่างยอมรับว่าการเรียนร่วมสามารถจะทำให้เป็นปกติวิสัยสำหรับผู้พิการบรรลุผลได้ (สมพงษ์ สิงหะพล , 2536)

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในยุคต้น ๆ เป็นการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้น สำหรับเด็กเหล่านี้โดยเฉพาะ เช่น โรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนสอนคนตาบอดเป็นต้น ในประเทศทางตะวันตกระบบการศึกษาเจริญก้าวหน้ามาแล้วนั้น พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กเฉพาะกลุ่มคนพิการนั้น ไม่เหมาะสมหลายประการ ผิดหลักการที่จัดแยกเด็กออกเป็น "ชนส่วนน้อย" ของสังคม และขัดแย้งกับสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและของผู้ปกครองที่เด็กควรมีสิทธิ์เลือกเรียนร่วมในโรงเรียนปกติหรือเรียนในโรงเรียนพิเศษจึงมีแนวโน้มให้เด็กเรียนร่วมในโรงเรียนปกติมากขึ้น รัฐบาลของหลายประเทศจึงกำหนดมาตรการให้โรงเรียนจัดการเรียนร่วม ดังนั้นแนวโน้มในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาเด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงเข้าเรียนในโรงเรียนปกติมากขึ้น (ผดุง อารยะวิญญู , 2542)

และจากรายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติประเด็นการศึกษาพิเศษของ ผดุง อารยะวิญญู (2541) พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษในวัยเรียนกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาเพียงร้อยละ 1.63 โดยเด็กที่ยังไม่เข้าศึกษาเล่าเรียนในระบบโรงเรียนมีถึงร้อยละ 98.37 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้รับการศึกษาเล่าเรียนสูงสุดร้อยละ 3.44 และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายได้รับการศึกษาเล่าเรียนในอัตราที่ต่ำสุดร้อยละ 0.12

ในปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) ขององค์การยูเนสโกที่จัดประชุมร่วมกับรัฐบาลประเทศสเปน พ.ศ.2537 โดยระบุว่า ผู้ด้อยโอกาสทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความปรารถนาเกี่ยวกับการศึกษาของพวกเขา พ่อแม่มีสิทธิโดยธรรมชาติที่จะได้รับการปรึกษาถึงรูปแบบของลูกคน โรงเรียนต่าง ๆ ควรโอบอุ้มเด็กทั้งหมด โดยไม่คำนึงถึงสภาพร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา หรือสภาพอื่นใดของพวกเขา ค้นหาวิธีการจัดการศึกษาให้กับเด็กทั้งหมด ดังนั้นการเรียนการสอนต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการต่าง ๆ ของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2541)

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ระบุถึงการจัดการศึกษาพิเศษ ในหมวดที่ 2 ระบบการศึกษา ข้อ 4.5 การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องของร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ได้เรียนรู้ที่เหมาะสมกับ สภาพร่างกาย จิตใจและความสามารถ ในหมวดที่ 3 แนวนโยบายการศึกษาข้อ 15 สนับสนุนการขยายบริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยเร็ว หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ข้อ 38 จัดสรรงบประมาณให้แก่ หน่วยงานการศึกษาของรัฐ โดยให้ความสำคัญแก่การศึกษาภาคบังคับ การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) มีสาระสำคัญ ด้านการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ในแผนงานหลักที่ 1 การยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชน แนวทางและมาตรการ ข้อที่ 2.3 รัฐต้องเร่งเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษา ให้การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนที่ดำเนินงานทางการศึกษา ให้การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนที่ดำเนินงานให้บริการการศึกษาอย่างมีคุณภาพและหรือ ริเริ่มนวัตกรรมทางการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ และด้านงบประมาณในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป โดยมีระบบการติดตาม กำกับ ดูแล ข้อ 2.4 รัฐและสถานศึกษาใช้มาตรการช่วยเหลือเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้เข้าถึงบริการทางการศึกษาและได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์,2539)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความบกพร่องดังนี้ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 45 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ (คณิน บุญสุวรรณ, 2541)

มาตราดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

ปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ มีนโยบายว่า "คนพิการทุกคนที่อยากเรียน ต้องได้เรียน" และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว ในปีการศึกษา 2542 มีเป้าหมายขยายโรงเรียนเรียนร่วมให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างน้อยให้มีโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ กลุ่มละ 1 โรงเรียน ครบทุกกลุ่มจะมี 4,221 โรงเรียน ได้จัดบริการทางการศึกษาพิเศษรวม 9 ประเภทได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อื่นๆ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น เด็กพิการซ้ำซ้อน (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543)

ศิริมา หมอนไหม (2543) กล่าวถึงการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถม ศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ คือ

1. ครูผู้สอน ยังขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงานเนื่องจากยังขาดความรู้ ทักษะ เทคนิค วิธีการและขาดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กแต่ละประเภทนอกจากนี้ยังมีภาระมาก มีความเครียดสูง ครูผู้สอนยังได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึงและต่อเนื่อง

2. ผู้บริหาร บางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน ผู้บริหารยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการเรียนร่วม ไม่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูผู้สอนได้

3. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองเด็กปกติกลัวครูจะไม่มีเวลาให้ลูกเพราะต้องดูแลเด็กพิการเด็ก อาจจะเมื่อการเรียน และเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง จากเด็กพิการ ผู้ปกครองเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ กลัวครูจะไม่สามารถสอนลูกได้ เรียนไม่ทันเพื่อนถูกรังแก ล้อเลียนได้รับอันตราย บางส่วนยังขาดความรู้ในการดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้อง และบางส่วนไม่ส่งเด็กเข้าเรียน

4. การบริหารจัดการ

4.1 บางโรงเรียนขาดแคลนบุคลากร มีครูไม่ครบชั้น ทำให้จัดได้ไม่ดีเท่าที่ควร

4.2 ในพื้นที่ห่างไกล ไม่สามารถนำเด็กไปรับบริการกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางได้

4.3 โรงเรียนไม่สามารถจัดบริการเสริมได้เช่นการแก้ไขการพูด กายภาพบำบัด เพราะไม่มีผู้เชี่ยวชาญ หรือครูไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพอ

4.4 ระบบการทำงานของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่แตกต่างกันทำให้การติดต่อ ประสานงานล่าช้า

4.5 โรงเรียนข้างเคียงไม่รับเด็ก จะผลักระให้โรงเรียนแกนนำหรือศูนย์กลางทาง วิชาการการศึกษาพิเศษ

4.6 ไม่สามารถส่งต่อเด็กได้บางโรงเรียนไม่รับเด็ก เด็กต้องกลับมาเรียนที่เดิมเช่น การส่งต่อโรงเรียนใกล้บ้าน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ หรือการเรียนต่อในระดับมัธยม

5. ขาดกลไกสนับสนุน ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งเรื่องของ งบประมาณ บุคลากร การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จากการติดตามผลการดำเนินงานในระดับจังหวัดและระดับโรงเรียน ในปีงบประมาณ 2538 และ 2539 พบว่า ปัญหาของการดำเนินงานการศึกษาพิเศษ สรุปได้ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2543)

1. ปัญหาด้านนโยบาย

ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนและจริงจังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ และเกิด ความเข้าใจไม่ตรงกัน ในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. ปัญหาด้านการบริหาร

2.1 การคัดแยกเด็กยังไม่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท การใช้เครื่องมือคัดแยก หรือการขาดแคลน เครื่องมือที่จะใช้

2.2 ข้อมูลสารสนเทศยังคลาดเคลื่อน ไม่ตรงกับความเป็นจริงและไม่เป็นปัจจุบัน

2.3 ปัญหาด้านบุคลากร

2.3.1 จำนวนบุคลากรทางการศึกษาพิเศษมีน้อยทำให้ไม่เพียงพอต่อการบริการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2.3.2 ขาดครูเสริมทักษะ (Resource Teacher) ที่จะช่วยเหลือทั้งทักษะด้านวิชา การและทักษะเฉพาะทาง เช่น การฝึกพูด การปรับพฤติกรรม เป็นต้น

2.3.3 ขาดการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3. ปัญหาด้านการเรียนการสอน

3.1 ขาดศูนย์เตรียมความพร้อมเด็กก่อนที่จะส่งเข้าเรียนร่วม

3.2 ขาดหลักสูตรที่ปรับให้เหมาะสมกับประเภทของความพิการ

3.3 ขาดระเบียบการวัดประเมินผลเด็กที่สอดคล้องและ เหมาะสมกับเด็กแต่ละ ประเภท

3.4 ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท

3.5 การนิเทศจากศึกษานิเทศก์ค่อนข้างน้อย บางโรงเรียนไม่ได้รับการนิเทศ จึงไม่ ได้รับการช่วยเหลือ แก้อไข ปัญหาทั้งด้านบริหารและวิชาการ

4. ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการดำเนินงาน

4.1 ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานและการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.2 ขาดแหล่งสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากการรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในปี
งบประมาณ 2542 โดยศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 54 จังหวัด มีปัญหา
อุปสรรคโดยภาพรวมดังนี้

1. บุคลากร

ผู้บริหาร ผู้บริหารทุกระดับยังไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุนในการดำเนินงาน
การศึกษาพิเศษ บางส่วนเห็นว่าเป็นเพียงนโยบายตามยุคของผู้บริหารระดับสูง และเห็นว่าเป็น
ภาระในการจัดเป็นการลงทุนกับคนส่วนน้อย ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการ
จัดการเรียนร่วม ไม่สามารถนิเทศให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้
และมีผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนปฏิเสธ ไม่ยอมรับเด็กเข้าเรียน เนื่องจากเห็นว่าเป็นภาระ

ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เทคนิควิธี
การและขาดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กแต่ละประเภท การวัดการประเมินผล การเลื่อนขั้น ทำ
ให้ครูขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนเด็กพิเศษส่วนหนึ่งที่ภาระงานมาก ทั้งการเป็นครู
ประจำชั้น ประจำวิชา งานโครงการต่าง ๆ ไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลเด็ก ซึ่งมีหลายประเภท และ
เป็นภาระหนักที่ครูจะต้องทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ทำให้ไม่สามารถที่จะพัฒนาเด็กได้เท่าที่
ควร และไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขาดความร่วมมือจาก ผู้บริหารและครูใน
โรงเรียนเดียวกัน

ผู้ปกครอง ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแล ช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้อง บางคน
ไม่ยอมรับ ไม่ยอมส่งเด็กเข้าเรียน

ผู้รับผิดชอบงานในระดับจังหวัด/อำเภอมีน้อย ภาระงานอื่น ๆ มาก ทำให้ไม่สามารถ
พัฒนางานได้เต็มที่ และขาดการพัฒนาไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะช่วยเหลือครูได้

2. การคัดแยกเด็กยังไม่ถูกต้องทั่วถึง อาจเนื่องจากครูขาดความรู้ความเข้าใจ เครื่องมือ
ที่ได้รับจัดสรรมีน้อย ยุ่งยากในการใช้ ไม่มีเครื่องมือที่ง่ายในการปฏิบัติงานของครู/โรงเรียน

3. การนิเทศติดตามผล ในทุกระดับไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่อง

4. ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางการศึกษาพิเศษ ไม่มีผู้ให้คำแนะนำปรึกษา รวมทั้งขาด
แหล่งศึกษาหรือเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

จากปัญหา อุปสรรค การจัดการศึกษาพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ สิริมา หมอนใหม่ (2543) มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนางานการจัดการพิเศษ ดังนี้

1. ควรมีนโยบายแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ
2. สนับสนุนส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ทั้งบุคลากร สื่อและอุปกรณ์ งบประมาณ
อย่างเหมาะสมทั้งคุณภาพและปริมาณ

3. สร้างความเข้าใจความตระหนัก เจตคติให้กับผู้บริหารทุกระดับและสร้างความร่วม
มือในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. พัฒนาเครือข่ายในการปฏิบัติงานทั้งในส่วนของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และในส่วนขององค์กรเอกชน หน่วยงานทางการแพทย์ ฯลฯ รวมทั้งมีการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นการช่วยเหลือพื้นที่ที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาพิเศษ

5. ลดภาระงานให้กับผู้ปฏิบัติทั้งศึกษานิเทศก์และครู เพื่อให้สามารถพัฒนางานการศึกษาพิเศษได้เต็มที่ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

6. ประสานงาน/ความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะช่วยลดภาระให้โรงเรียนได้

7. จัดให้มีระบบการพิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอในทุกระดับ

8. ผลิตสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ เผยแพร่ เพราะครูยังมีประสบการณ์น้อย ไม่สามารถคิดค้นเองได้ทั้งหมด

9. จัดสร้าง หาคำสั่งมือคัดแยกเด็กที่ใช้สะดวก ง่ายและมีจำนวนพอเพียงให้กับโรงเรียน

10. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในลักษณะของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในด้านการดำเนินงาน โครงการและด้านปัญหาการดำเนินงาน โครงการ มีหลักและวิธีการจัดอย่างไร ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ด้านการดำเนินงานโครงการ และด้านปัญหาการดำเนินงานโครงการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอ จำนวน 875 คน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการการศึกษาพิเศษ จำนวน 4,221 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการการศึกษาพิเศษ จำนวน 4,221 คน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 9,317 คน

2. งานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากรูปแบบการบริหารงานแตกต่างจากจังหวัดอื่น คือกรุงเทพมหานครไม่มีการแบ่งเป็นอำเภอต่าง ๆ จึงไม่มีศึกษานิเทศก์อำเภอ

3. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ด้านการดำเนินงานตามโครงการ

นโยบาย

การวางแผน

การประสานงาน

การคัดเลือกโรงเรียน

งบประมาณ

บุคลากร

อาคารสถานที่

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

สื่อและอุปกรณ์

การพัฒนารูปการจัดการเรียนการสอน

บริการที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศ

การสนับสนุนการดำเนินงาน

การวัดและประเมินผล

การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

3.2 ด้านปัญหาการดำเนินงานโครงการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้คำนึงถึงขนาดของ โรงเรียนเนื่องจากไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนขนาดใด ก็สามารถดำเนินงาน โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ หากมีความพร้อม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่เข้าร่วมโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กที่บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางการได้ยิน บกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางร่างกาย มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และบกพร่องซ้ำซ้อน

การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ เด็กที่บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางการได้ยิน บกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางร่างกาย มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และบกพร่องซ้ำซ้อน ตามโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษรูปแบบการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 9 ประเภท ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติตามรูปแบบการเรียนร่วมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่เข้าร่วมโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึงแผนงานของสำนักนิตศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในรูปแบบของการเรียนร่วม

สภาพการดำเนินงานโครงการ หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานของบุคลากร ในโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในด้านการดำเนินงานโครงการ และด้านปัญหาการดำเนินงานโครงการ

ปัญหาการดำเนินงานโครงการ หมายถึง อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โรงเรียนศูนย์กลางทางวิชาการการศึกษาพิเศษ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยจัดการพิเศษรูปแบบเรียนร่วม ซึ่งมีกลุ่มละ 1 โรงเรียนทั่วประเทศ ที่จัดตั้งขึ้นในปีการศึกษา 2542 มีจำนวน 4,221 โรงเรียน

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์อำเภอเมืองที่ได้รับแต่งตั้งให้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรของโรงเรียนต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ที่รักษาการแทนในตำแหน่งผู้บริหาร ในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการการศึกษาพิเศษที่ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ครูผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง ครูที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการที่ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีจำนวนประชากรคือ ศึกษานิเทศก์อำเภอจำนวน 875 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4,221 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 4,221 คน รวมประชากรทั้งหมด 9,317 คน

2. ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอเมืองจำนวน 40 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 184 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 184 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งหมด 408 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนนี้

2.1 สุ่มจังหวัดจากเขตการศึกษาว่าร้อยละ 50 ไม่รวมกรุงเทพมหานคร เนื่องจากระบบการบริหารงานแตกต่างจากจังหวัดอื่น คือกรุงเทพมหานครไม่มีการแบ่งเป็นอำเภอต่างๆ จึงไม่มีศึกษานิเทศก์อำเภอ โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากได้ 40 จังหวัด

2.2 สุ่มแบบเจาะจง เลือกอำเภอเมืองทั้งหมดจากจังหวัดในข้อ 2.1 ได้จำนวนอำเภอเมืองทั้งหมด 40 อำเภอ โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น อาคารสถานที่ งบประมาณ บุคลากร การนิเทศ ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นศึกษานิเทศก์อำเภอเมืองในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 40 คน เพราะแต่ละอำเภอมีศึกษานิเทศก์อำเภอรับผิดชอบการดำเนินงานโครงการหนึ่งคน

2.3 สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก เลือกโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองในข้อ 2.2 มาร้อยละ 60 ได้โรงเรียน จำนวน 184 โรง

2.4 ใช้ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน จำนวน 184 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเดียวกับผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 184 คน

2.5 สุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยสุ่มแบบเจาะจงเลือกโรงเรียนในข้อ 2.3 ที่มีชื่อเสียงในการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมโดยให้นักวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการ และศึกษานิเทศก์อำเภอเมืองแนะนำ มาภาคละ 1 จังหวัด จังหวัดละ 1 โรงเรียน คือ จังหวัดลำพูน ขอนแก่น นครศรีธรรมราช จันทบุรี เพชรบุรี นนทบุรี ได้ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นศึกษานิเทศก์อำเภอเมือง จำนวน 6 คน ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 6 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเดียวกับผู้บริหาร จำนวน 6 คน รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 18 คน

2.6 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกต เจาะจงเลือกครูผู้รับผิดชอบโครงการ
ในข้อ 2.5 จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 7 ฉบับ คือ

3.1 แบบสอบถาม 3 ฉบับ คือแบบสอบถามศึกษานิเทศก์อำเภอเมือง 1 ฉบับ
แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน 1 ฉบับ แบบสอบถามครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 ฉบับ

3.2 แบบสัมภาษณ์ 3 ฉบับ คือแบบสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ 1 ฉบับ แบบ
สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน 1 ฉบับ แบบสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 ฉบับ

3.3 แบบสังเกตการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวน 1 ฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่างประชากรทางไปรษณีย์
แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์และสังเกตด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหา
ค่าร้อยละ แบบสัมภาษณ์และสังเกต นำมาจัดหมวดหมู่นำเสนอในรูปของการบรรยาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงาน โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ

2. เพื่อเป็นแนวทางแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน โครงการนำไปพัฒนาปรับปรุง
การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป